

Kapu dole "Gračaničkom glasniku"

Zlatko DUKIĆ

(Nad 12 brojeva "Gračaničkog glasnika", riječ na promociji 12. broja Časopisa, održanoj 22. 12. 2001. godine u Gračanici - inserti)

Lokalni časopis s nelokalnim dometima

ONO ŠTO se vidjelo - moralo se vidjeti - prije ravno pet godina, u maju 1996. Kada se Omer Hamzić, s istomišljenicima, "drznuo" i otisnuo u avanturu "proizvodnje" časopisa s imenom "Gračanički glasnik", nastavlja se, evo, uspješno i desetim brojem iz novembra prošle i jedanaestim iz maja 2001. godine. Čak i ako je neko tek ovlaš čuo za taj "incident" - da se u jednoj opštini, u vrijeme posvemašnje krize duha, postratne civilizacijske istraumatiziranosti i u šumi ožljaka iza stradanja od agresije i rata, pojavi časopis sa, očigledno, nelokalnim ambicijama - nije mogao odoljeti utisku da se radi i o nekoj vrsti čuda.

Baš tako, kulturnim čudom, u naslovu su neke novine nazvale u to vrijeme pojavu "Gračaničkog glasnika". Samo provincijalni skorojevići i talentovano zaostali primitivci, protiv kojih nije pelcovana ni jedna naša sredina, mogli su se, na početku, pitati čemu, zašto i sa kojim smislom sve to. Iole promućurniji, civilizovaniji i umniji ljudi - lokalnih i manje lokalnih gabarita - nisu smatrali suvislim postavljati pitanja te vrste. Oni su odmah shvatili da i najdiletantskiji pokušaj - a "Gračanički glasnik" je daleko iznad svakog diletantizma - predstavlja razlog za uvažavanje i respekt, jer - znači bar nastojanje da se zaboravu i nemarnom odnosu prema prošlom i sadašnjem dobu, otmu vrijednosti, ličnosti, događaji, zbivanja, pojave, spomenici, biljezi, koje ima svaka, osobito gračanička sredina.

Kad je preskočen taj, za naše prilike tra-

dicionalni Rubikon, sve što će biti kasnije, izgledalo je lakše. Ne lako, ali lakše svakako. Jer, u poređenju sa zamkama primitivizma i skorojevićstva, ipak je lakše bilo savladavati tehnička pitanja, probleme s parama za štampu, okupljanje saradnika, opredjeljivanje sa sadržinski profil i tematske cjeline...

Spomenik jednom vremenu

Ako bi se, ilustracije ovih impresija radi, pažnja koncentrisala na posljednja tri broja (10, 11 i 12), što je "pokrivka" za period decembar 2000. - decembar 2001. godine, onda se, kod 10. broja, odmah da uočiti da nije bilo ni netom pomenutih, tehničko-logističkih problema. Gotovo bi se čovjek usudio kazati da je, petogodišnje iskustvo, prirodno preraslo u rutinu. Naravno, najprije prvog čovjeka ove odvažne družine autora "Glasnika", a onda i cijelog lanca njegovih "proizvođača". Oni to, uostalom, i rade s nemjerljivim entuzijazmom i upornošću fanatika, koji dobro znaju da je ispisivanje ovakve duhovno-intelektualno-istorijske tradicije, svojevrstan spomenik jednom vremenu, koji će, spomenik, pravu cijenu imati tek u nekom dalekom, budućem dobu.

Već osvojenog profila, već izdiferenciranih rubrika, tipa *Zavičaj, Prošlost, Riječ* ili *Listovi gračaničkog kalendara*, časopis - sudeći po rečenom broju 10 (maj 2001.) - neskriveno pretenduje na to da, poslije uobičajenog polugodišnjeg stasanja između svakog broja, čitaocu ponudi kombinaciju aktuelnih i prošlih, takođe važnih zbivanja...

Broj 11 je omamljujući napredak, jer je, prvi put, tematski uobličen. Ni malo slučajno, tema je posvećena Soko-gradu, srednjovjekovnoj utvrdi blizu Gračanice. Direktno ili indirektno, ovom temom se bavi većina

Zlatko Dukić

ponuđenih priloga.

U ustajaloj, zaparloženoj i zabrinjavajuće indolentnoj duhovnoj klimi, u vaktu kad je više nepismenih nego sitih u ovoj zemlji, "Gračanički glasnik" se doima kao velevrijedan incident, kao eksces, koji ima nam da podere tu

bolnu tišinu, to mirenje s indolencijom, nečinjenjem, s bezizlazom i rezignacijom, pokazujući da, ipak, ima, i te kako ima ostataka volje, kuveta, odvažnosti i kuraži da se od zaborava i brisanja sačuva prošlo i da se za budućnost ostavi ono što nas danas šamara... Dovoljno da se skine kapa. Incidentu po imenu "Gračanički glasnik".

To potvrđuje i najnoviji, 12. broj. U prvih se, istini za volju, pažljiviji čitalac može malo pobožati, na osnovu prvih nekoliko listova, od dominacije "konfekcijskog" sadržaja. Srećom, toj zebnji nema mjesta iz dva razloga: prvo, i ovog puta je sažeto i racionalno ovjekovječen niz događaja, koji su Gračanicu i okolinu obilježili u proteklih, gotovo osam mjeseci, i – drugo – s razlogom se naglašava značaj Rezolucije o zaštiti kulturno-istorijskog naslijeđa u Tuzlanskom kantonu, što se ovdje inauguriše kao rezultanta silnih, dugogodišnjih nastojanja entuzijasta iz ove oblasti, prije svega baš ljudi okupljenih oko *Glasnika*.

Naslijeđe čuvaju i Don Kihoti

Koncentrisan na odgovor na pitanje o ulozi i doprinosu "Gračaničkog glasnika" istraživanju i prezentaciji kulturno-istorijskog naslijeđa na području Tuzlanskog kantona, napor opservatora se mora usredsrediti na dvostruku vrstu ozbiljnosti: (1) to

je nužnost makar ovlašnog osvrta na temu koja je predmet pažnje, tretirana u 12. broju časopisa obimno, čak atraktivno, te (2) da se utemeljeno ponudi teza o ukupnoj ulozi *Glasnika* u plemenitom, dragocjenom, moralnom, makar i katkad donkihotovskom zalaganju za očuvanje naše baštine.

Na tom tragu, 12. broj časopisa ostaje vjeran tradiciji da istražuje, analizira, sintetizira, promišlja prošlost...

S takvom, uslovno recimo startnom pozicijom, 12. broj se "komotnije" mogao upustiti u posezanje za odgovorom na pitanje kako stojimo s brigom za kulturno-istorijsko naslijeđe. Pogotovo kad se za polaznu tačku uzme notorna činjenica o neobjašnjivo, neprihvatljivo i nepravedno potisnutom značaju ove brige, karakteristici cijelog postdejtonskog perioda u nas. *Glasnik* tu nema "pardona", kad tvrdi da, ako ne sačuvamo ono što se tako "uspješno" ne čuva, može biti kasno, jer ono što se sada zanemari ili propusti – to se ne da ispraviti, niti ponoviti.

Radi li Časopis ono što ne radi država?

Zato se "Gračanički glasnik", na pregnantno slikovitoj argumentaciji u 12. broju, usuđuje da ode mnogo dalje od samo prezentacije, od samo informacije, čak i od svojevrstnog učenja i obrazovnog djelovanja u vezi s kulturno-istorijskim naslijeđem. On postaje i inaugurator njegovog nespornog značaja, neprocjenjive dragocjenosti, koja, za normalna, civilizovana društva, ni jednog časa nije ni upitna, ni diskutabilna... Najjednostavnije kazano: časopis se promovise kao jedan od usamljenih boraca za to da se očuva ono što se, kratko rečeno, *mora* očuvati, što alternative nema i što, izgleda, nekima tek treba utuviti u glavu, pa tek onda očekivati – u optimističnijoj varijanti – da se nešto stvarno uradi, a u nešto realnijoj soluciji – da se bar obeća (obaveže) da će se učiniti.

Nije dovoljno reći da, ako se ne sporimo u vezi s ovom tezom, *Glasnik* radi ono što, zapravo, nije prevashodno njegov posao (iako jeste i njegov). Preciznije je i tačnije reći da je časopis u misiji obavještanja, iza koje slijedi upozoravanje, a onda, neizbježno, i apelovanje (alarmiranje) na to da u ne-

kim slučajevima može biti i kasno. Odnosi se to na "slučajeve" u Tuzlanskom kantonu (Gradačac, Gračanica, Srebrenik, Tuzla, Živinice...), ali i na šire prostore.

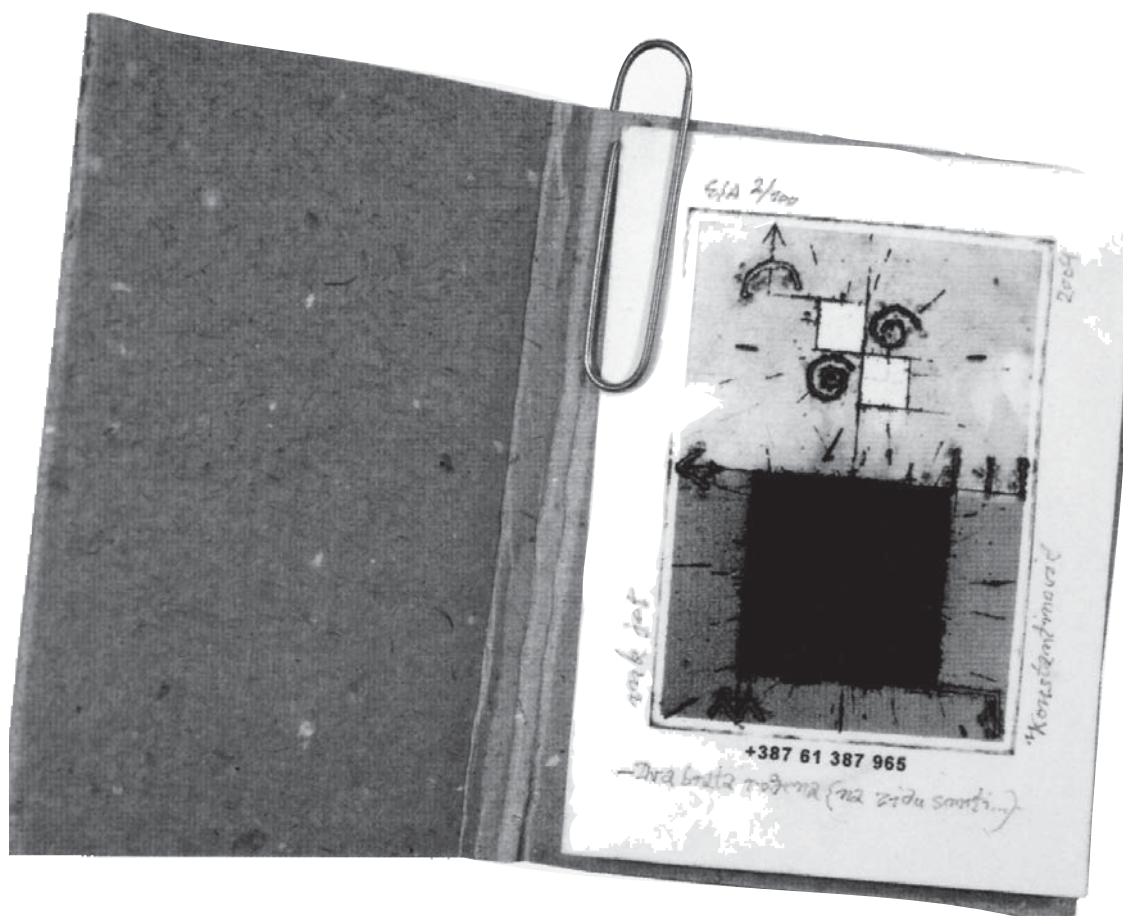
Otud se, po mišljenju potpisnika ovih redova, čini vrlo umjesnom, ali mudrom odluka Redakcije da se 12. broj *Glasnika* otvori i, sasvim direktno, intonira objavljivanjem kratkog, ali dovoljno jasnog *osvrta* na Rezoluciju o obnovi kulturno-istorijskog naslijeđa, a onda i obnarodovanjem Rezolucije same.

Poentu će lako dokučiti svaki iole pažljiviji čitalac. Ona glasi: *nikakve mi koristi nećemo imati od onoga što piše u Rezoluciji, za šta se ona zalaže, što su poslanici Skupštine Tuzlanskog kantona, početkom septembra 2001. godine, jednoglasno i poletno usvojili – ako sve ostane po starom, ako se i dalje budemo pravdali neimanjem para, postojanjem važnijih poslova, potrebom da ova problematika "sačeka neka bolja vremena", itd; pristane mo li na takav baš-me-briga odnos, ovog puta*

samo "ukrašen" saznanjem o tome da, eto, imamo još Rezoluciju pride, ništa se neće izmijeniti, a generacije koje dolaze – pominjaće nas na malo drukčiji od očekivanog i željenog (uljudnog) načina.

Kad je, povodom cijele ove priče, 22. decembra prošle godine u Gračanici organizovan seminar "Istraživanje, prezentacija i zaštita kulturno-istorijskog naslijeđa u Tuzlanskom kantonu, s posebnim osvrtom na Gračanicu i ulogu 'Gračaničkog glasnika' u vezi s tim", učinilo se da među pedesetak prisutnih aktera ovog skupa, nije bilo nikoga, ko bi htio pristati na to da ga potomci, zbog još jednog nemara, pominju drugačije osim s ponosom. Kao što se, u isto vrijeme, teško odolijevalo utisku da u sali ima mnogo onih koji mogu, kad bi htjeli, mnogo više.

A ne da to prepuste samo "Gračaničkom glasniku", jednoj vrsti ovovremenog Don Kihota, koji može, ali i ne mora, skončati kao onaj literarni...

Mirsad Konstantinović, dva brata rođena na zidu smrti, kombinovana tehnika, Sarajevo, BiH (specijalna nagrada "Aleksandar Adamović Aco")